Saksbehandler: Thea Bru og Ingrid Løtveit Vindorum Dato: 30.10.26

Brev til Utdanningsdirektoratet

Råd for studieforberedende utdanningsprograms innspill til Udirs notat om framtidens videregående opplæring

Råd for studieforberedende utdanningsprogram er oppnevnt av Kunnskapsdepartementet og skal være et strategisk rådgivende organ for statlige utdanningsmyndigheter. Rådet velger å gi en overordnet tilbakemelding på innspillsrunden om framtidas videregående i brevs form. Organisasjonene som er representert i rådet utarbeider i tillegg egne innspill som sendes inn til Udir.

Rådet har hatt saker om RIS i alle rådsmøter siden de ble oppnevnt i 2025. Likevel uttrykker rådet en felles opplevelse av at innspill som blir gitt i rådsmøter ikke i tilstrekkelig grad har blitt synliggjort eller hensyntatt i arbeidet så langt. Rådet har blant annet gjentakende ganger pekt på at det må være tydelig sammenheng mellom utfordringsbildet som er fremstilt i Fullføringsreformen (Meld. St. 21), oppdatert kunnskap og de strukturelle endringene som foreslås. Vi mener det er krevende å få øye på disse sammenhengene i forslaget som er på innspillsrunde.

Rådet ser at det finnes noen utfordringer i videregående i dag, men savner tydeligere kunnskap om utfordringsbildet som Udir beskriver. Premissene som ligger til grunn for forslagene fra Utdanningsdirektoratet er ikke godt nok/i liten grad synliggjort i notatet. Når et større endringsarbeid i videregående opplæring settes i gang, bør det være på grunnlag av en grundig utredet og godt forankret problemforståelse slik at arbeidet med å diskutere løsninger blir tydelig relatert til utfordringene.

Rådet har siden det ble oppnevnt, problematisert prosess og tidsplan for arbeidet. Rådet har eksempelvis vært kritiske til at forslaget som nå er på innspillsrunde, kommer før nytt og oppdatert kunnskapsgrunnlag er ferdigstilt og tilstrekkelig drøftet. Innspillsnotatet fra Udir synliggjør i liten grad hvilket kunnskapsgrunnlag som ligger til grunn for forslagene i notatet. Det er en svakhet at innspillsnotatet ikke forholder seg til prinsippene for gjennomgang for fag- og timefordeling fra stortingsmeldingen om fullføringsreformen.

Framtidas videregående opplæring må utvikles på en måte som ivaretar Norges ansvar overfor samiske elever som urfolk. Endringer i struktur, innhold og fagtilbud må vurderes i lys av konsekvenser for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og bygge på kunnskap om de ulike opplæringssituasjonene samiske elever står i.

Tidslinjen for arbeidet er for stram
Rådet mener at ikrafttredelse av nytt rammeverk for innhold og struktur i videregående opplæring bør utsettes. Dette er det flere grunner til.

Vi mener at det er avgjørende med et solid kunnskapsgrunnlag og grundig drøfting av dette før større reformer gjennomføres, samtidig bør endringene være godt forankret i kunnskapsgrunnlaget. Vi vil her trekke fram to kunnskapskilder som er helt sentrale for videre prosess:

- Forskningen fra KLAR 2030. Rapporteringen følger en tidslinje som ikke er i tråd med fristene for arbeidet med framtidas videregående opplæring.
- NOU2026:10 (Fellesskoleutvalgets rapport). Rapporten ble publisert etter innspillsrunden, og rådet ble ikke involvert i arbeidet med å se disse i sammenheng. Rådet mener at NOU 2026:10 bør inkluderes i kunnskapsgrunnlaget for den videre prosessen.

Videre er Rådet bekymret for at det er igangsatt flere store prosesser samtidig som krever tid og oppmerksomhet, og som ikke i tilstrekkelig grad sees i sammenheng. Det gjelder blant annet høring om fremmedspråk, arbeidet med ny læreplanstruktur, vurderingsordninger og ny realfagsstrategi. Disse områdene kan ikke utvikles som separate prosjekter, og vil kreve tid og oppmerksomhet i utdanningssektoren for å skape en god helhet i tiltak som innføres.

Vi vil også trekke fram at kunnskap om elevers overganger i opplæringsløpet peker på store utfordringer som en ny fag- og timefordeling og nye læreplaner ikke vil kunne løse alene. Det gjelder både overgang fra ungdomstrinn til videregående, og fra videregående til høyere utdanning. Disse utfordringene må det tas tak i parallelt med det pågående arbeidet med framtidas videregående opplæring. Rådet har nedsatt en arbeidsgruppe som skal gi et aktuelt og nyansert kunnskapsgrunnlag til rådet om tema som angår overgangen mellom vgo og UH. Rådet mener det samme bør gjøres for ungdomstrinnet til videregående. Dette vil kunne gi Utdanningsdirektoratet gode råd videre.

Om innhold og struktur i framtidas videregående opplæring

Rådet er i stor grad samstemt om at framtidas videregående opplæring må bygges på sterk faglighet, bidra til å gjøre elevene studieforberedt og bedre overganger gjennom hele opplæringsløpet. Vi har følgende råd om områder som adresseres i innspillsrunden.

- En ny struktur og et nytt innhold på studieforberedende må gjøre elever bedre studieforberedte enn de er i dag. Rådet mener at studieforberedthet bør defineres før ny struktur besluttes. Proba vil levere en rapport om hva som kjennetegner studenters studieforberedthet i høyere utdanning i slutten av november. Dette er oppdrag på vegne av HK-dir. Dette er også et relevant kunnskapsgrunnlag det vil være naturlig å vurdere i det videre arbeidet.
- Rådet støtter at framtidas videregående opplæring skal styrke elevers mulighet for faglig fordypning. Vi mener at kunnskap i skolefagene som tilsvarer vitenskapsfag må stå sentralt og ikke erstattes av generelle kompetanser. Kritisk tenkning og selvstendighet må utvikles på grunnlag av fagkunnskap.
- Rådet mener påbyggsordningen må utredes og vurderes med tanke på at elevene der skal bli studieforberedt på det samme nivået som elevene i studieforberedende utdanningsprogram. Antall timer i påbyggsordningen ligger som premiss for antall timer i den studieforberende kategorien i Udirs skisse. Rådet mener at ordningen slik den er i dag ikke kan være et premiss for endringer, eller hvilke endringer det er mulig å gjøre i det studieforberedende utdanningsløpet.
- En ny modell for studieforberedende må ta hensyn til ulike skolestrukturer lokalt. Rådet opplever ikke at forslaget om 6 studieforberedende retninger ivaretar lokal

håndterbarhet i tilstrekkelig grad, og ber om at det undersøkes nærmere på bakgrunn av innspillene i innspillsrunden.

- En framtidig videregående opplæring må ta høyde for at arbeidsmarkedet påvirkes av forhold utenfor landets grenser, som sikkerhetspolitikk, geopolitikk og teknologiutvikling. Rådet mener at formålsbeskrivelse av felles innhold slik det er foreslått, har et utpreget snevert nasjonalt perspektiv. Formålet kan med fordel peke på internasjonalisering og det å se Norge i et internasjonalt og urfolks perspektiv.

Råd for studieforberedende utdanningsprogram ser fram til videre prosess med å utvikle framtidas videregående opplæring. Vi vil gjerne bidra konstruktivt i det videre arbeidet.

Vennlig hilsen

Råd for Studieforberedende utdanningsprogram